

Musli Gashi

Ilir Rashkaj

PASURIA E PËRBASHKËT E BASHKËSHORTËVE

Hyrje

Në këtë punim jemi munduar ta trajtojmë temën „Pasuria e përbashkët e bashkëshortëve“ e cila është mjaftë aktuale në Evropë e poashtu edhe në vendin tonë.

Pasuria e përbashkët e bashkëshortëve është e lidhur ngushtë me familjen dhe martesën, transformimet të cilat i kanë pësuar këto dy institute të së drejtës kanë reflektuar edhe në pasurinë e përbashkët të bashkëshortëve.

Marrëdhëniet pasurore të bashkëshortëve përbëjnë pjesën më të rëndësishme të së drejtës martesore, sepse me to rregullohet pasuria e bashkëshortëve, si çështje mjaft e ndjeshme në marrëdhëniet martesore.

Gjatë punimit të këtij seminari, temën e lartpërmendur e kemi trajtuar sipas kësaj renditje: kuptimi, natyra juridike, administrimi, disponimi dhe pjesëtimi i pasurisë së përbashkët të bashkëshortëve.

Kuptimi i pasurisë së përbashkët të bashkëshortëve

Marrëdhëniet pasurore në mes të bashkëshortëve rregullohen me norma juridike të Ligjit mbi Familjen. Duke jetuar në bashkësi martesore, burri me gruan bashkërisht krijojnë të mira materiale për plotësimin e nevojave të veta dhe sigurimin e ekzistencës. Tërësia e normave juridike me të cilat rregullohen marrëdhëniet pasurore të çiftit bashkëshortor quhet regjimi pasuror martesor.

LFK-ja legjitimon dy regjime pasurore martesore:

- a. Regjimi ligjor dhe
- b. Regjimi kontraktues.

Varësisht nga përkatësia e pasurisë dhe mënyra e fitimit të saj, bashkëshortët mund të kenë:

1. Pasuri tëveçantë;
2. Pasuri të përbashkët

1. PASURIA E VEÇANTË E BASHKËSHORTËVE

Pasuria e cila i ka takuar bashkëshortit në momentin e lidhjes së martesës mbetet pasuri e veçantë e tij neni 46 LFK⁴³. „Poashtu pasuri e veçantë është edhe ajo pasuri të cilën bashkëshorti e ka fituar gjatë bashkësisë martesore në çfarëdo mënyre të lejuar ligjore (trashëgim, dhurim, lojëra të fatit etj.) por jo me punë. Një prodhim arti, punë intelektuale apo pronë intelektuale konsiderohet pasuri e ndarë e bashkëshortit që e ka krijuar“⁴⁴.

2. PASURIA E PËRBASHKËT E BASHKËSHORTËVE

Kur është fjala për pasurinë e përbashkët të bashkëshortëve situata juridike dallon nga pasuria e veçantë. Pasuri e përbashkët bashkëshortore është pasuria e fituar me punë gjatë vazhdimit të martesës, si dhe të hyrat që rrjedhin nga pasuria e tillë (neni 47 par.1 LFK)⁴⁵. „Pasuria e përbashkët mund të përfshijë gjithashtu të drejtat sendore dhe të detyrimeve. Poashtu edhe pasuria e bashkëshortëve e fituar bashkërisht përmes lojërave të fatit konsiderohet pasuri e përbashkët. Bashkëshortët janë pronarë të përbashkët në pjesë tëbarabarta të pasurisë së përbashkët nëse ndryshe nuk janë marrë vesh“⁴⁶. Për ekzistimin e pasurisë së përbashkët të bashkëshortëve duhet të plotësohen dy kushte:

43 Neni 46 LFK

44 Po aty

45 Neni 47 par.1 LFK

46 Po aty

1. Ekzistimi i bashkësisë martesore dhe
2. Puna e përbashkët e bashkëshortëve.

3. EKZISTIMI I BASHKËSISË MARTESTORE

Kusht për ekzistimin e pasurisë së përbashkët është ekzistimi i martesës jo vetëm formalisht por edhe realisht. Pa ekzistimin e bashkësisë martesore nuk mund të flitet për ekzistimin e pasurisë së përbashkët, sepse asaj do ti mungonte baza juridike mbi të cilën lind pasuria e përbashkët. Pasuria që bashkëshortët e fitojnë gjatë kohës sa zgjatë ndërprerja e jetës së përbashkët bashkëshortore nuk është pasuri e përbashkët e tyre, por pasuri e veçantë, pavarësisht që martesa ende nuk ka pushuar.

Pasuria e përbashkët e bashkëshortëve mund të krijohet në dy mënyra:

1. Punë të drejtpërdrejtë dhe
2. Punë të tërthortë.

Mënyra e drejtpërdrejtë ekziston atëherë kur bashkëshorti martesor kryen veprimtari e cila drejtpërsëdrejti sjell të ardhura, qoftë në të holla apo në natyrë. Ndërsa mënyra e tërthortë dallon nga ajo e drejtpërdrejtë sepse bashkëshorti martesor kryen veprimtari të tjera si: punët shtëpiake, kujdesi për fëmijët etj., të cilat nuk sjellin të ardhura, mirëpo e ndihmon bashkëshortin tjetër dhe në mënyrë të tërthortë i kontribuon realizimit të të ardhurave.

Puna e bashkëshortëve martesorë paraqet kusht tjetër për ekzistimin e pasurisë së përbashkët. Puna duhet të kuptohet si aktivitet dhe kontribut për plotësimin e nevojave të bashkësisë martesore dhe familjare. Puna e bashkëshortëve mund të jetë e përbashkët apo individuale. Puna e përbashkët ekziston kur të dy bashkëshortët kanë të njëjtin profesion dhe punojnë të njëjtën punë, kurse puna individuale ekziston kur bashkëshortët nuk e kanë të njëjtën punë dhe nuk janë të profesionit të njëjtë. Objekt i pasurisë së përbashkët të bashkëshortëve janë të drejtat mbi sendet e luajtshme dhe sendet e paluajtshme, të drejtat reale si servitutet, e drejta e pengut etj.

4. NATYRA JURIDIKE

Pasuria e përbashkët e bashkëshortëve rregullohet me norma urdhëruese.

Vlera e hiseve të titullarëve në pasurinë e përbashkët nuk dihet, por që të dy bashkëshortët së bashku janë titullar të një të drejte reale, fjala vjen të pronësisë mbi një send, por nuk dihet se mbi cilën pjesë të atij sendi është pronar secili prej tyre apo që të dy bashkëshortët janë kreditor të ndonjë të drejte kërkesore, p.sh. te kontrata e shitblerjes së sendit dy bashkëshortët janë titullar të së drejtës së pasurisë së përbashkët, çmimit të shitjes së sendit, por edhe me këtë rast nuk dihet vlera e hiseve të tyre në atë çmim, sepse ajo mbetet e papërcaktuar deri sa të behët pjesëtimi i pasurisë së përbashkët.

Mosrespektimi i vlerës së hiseve të titullarëve të së drejtës së pasurisë së përbashkët është karakteristikë tjetër që pasuria e përbashkët dallon nga bashkëpronësia. Kur flitet për bashkëpronësinë, duhet thënë se dihet qartë vlera e secilës hise dhe titullari i saj. Çdo bashkëpronar ka pjesën e caktuar alikuote (1/2, 1/3, 30% etj.), ndryshe nga pronarët e përbashkët, ku hiset e tyre në të drejtën e pasurisë në sendet e njëjta nuk dihen dhe nuk janë të përcaktuara as në mënyrë ideale e as reale.

Midis këtyre dy institucioneve ekzistojnë dallime edhe sa i përket rregullave që vlejnë për regjistrimin e sendeve të paluajtshme në regjistrat publik për evidencën e pasurive të paluajtshme. Andaj të drejtat e bashkëshortëve mbi sendet e paluajtshme, që janë objekt i pasurisë së përbashkët të bashkëshortëve, regjistrohen në emër të të dy bashkëshortëve, si pasuri e përbashkët në pjesë të pacaktuara (neni 50 par.1 LFK)⁴⁷. „Kur vetëm njëri prej bashkëshortëve regjistrohet si bartës i së drejtës pronësore për pasurinë e përbashkët në regjistrin e të drejtave në pasuri të patundshme, do të konsiderohet se regjistrimi është bërë në emër të dy bashkëshortëve. Pasuria nuk mund të tjetërsohet pa pëlqimin e të dy bashkëshortëve. Në rastet kur të dy bashkëshortët janë regjistruar në regjistrin publik të paluajtshmërive si pronarë të përbashkët në pjesë të caktuara, konsiderohet se ata në këtë mënyrë e kanë bërë pjesëtimin e pasurisë së përbashkët“⁴⁸.

47 Neni 50 par.1 LFK

48 Neni 50 par.1 LFK

Ndërsa, të drejtat e bashkëpronarëve mbi sendet e paluajtshme, që janë objekt i bashkëpronësisë, regjistrohen në emër të secilit bashkëshort.

5. ADMINISTRIMI DHE DISPONIMI I PASURISË SË PËRBASHKËT

Pasurinë e përbashkët bashkëshortore gjatë martesës bashkëshortët e administrojnë dhe disponojnë bashkërisht dhe me marrëveshje (neni 49 LFK).

Disponimi i pasurisë së përbashkët përfshin edhe marrjen e masave dhe të veprimeve që kanë të bëjnë me tjetërsimin, ngarkimin dhe vërtetimin e së drejtës së pasurisë së përbashkët.

Bashkëshortët gjatë jetës bashkëshortore nuk mund të heqin dorë nga e drejta e pjesëmarrjes në administrimin dhe disponimin e pasurisë së përbashkët, por ata mund të lidhin marrëveshje kontaktuese për posedim dhe administrim, pra bashkëshortët mund të kontraktojnë që administrimi dhe disponimi i pasurisë së përbashkët, në tërësi ose pjesë të saj, të bëhet nga njëri prej bashkëshortëve (neni 51 par.1 LFK)⁴⁹. “Poashtu kontrata mund të kufizohet edhe vetëm në administrim apo vetëm në disponim. Kur nuk është kontraktuar ndryshe, administrimi përfshin edhe posedimin në kuadër të aktiviteteve të rregullta”⁴⁸

6. PJESËTIMI I PASURISË SË PËRBASHKËT

Pjesëtimi i pasurisë së përbashkët mund të bëhet si gjatë jetesës së përbashkët martesore, ashtu edhe pas mbarimit të saj. Asnjëri nga bashkëshortët nuk mund që në mënyrë arbitrare të privohet nga pasuria e tij (neni 52). LFK në nenin 53 par.1 ka paraparë se bashkëshortët , në çdo kohë, mund të pjesëtojnë pasurinë e tyre të përbashkët me marrëveshje dhe po ashtu ka paraparë që marrëveshja duhet të bëhet me shkrim në pajtim me kërkesat formale, të përcaktuara me ligjin në fuqi mbi pasurinë për arritjen e marrëveshjeve të tilla. Sipas LFK-së të drejtë të kërkojnë pjesëtimin e

49 Neni 51 par.1 LFK

pasurisë së përbashkët kanë: bashkëshortët, trashëgimtarët e bashkëshortit të vdekur ose të bashkëshortit të shpallur i vdekur dhe kreditori i njërit prej bashkëshortëve, nëse kërkesën e vet nuk mund ta realizojë nga pasuria e veçantë e atij bashkëshorti.

Pjesëtimi i pasurisë së përbashkët të bashkëshortëve në të shumtën e rasteve bëhet me marrëveshje. Mirëpo në rastet kur janë kontestuese hiset e bashkëshortëve ose kur të drejtat dhe sendet e caktuara nuk dihet nëse bëjnë pjesë në objektin e pasurisë së përbashkët, atëherë gjykata vendos në procedurë civile (kontestimore) pranë gjykatës kompetente (komunale).

Ndërsa kur këto çështje nuk janë kontestuese midis bashkëshortëve, pjesëtimin e pasurisë gjykata e bën në procedurë jashtëkontestimore. (Nga momenti i pjesëtimin të pasurisë së përbashkët hiseja që i përket çdo bashkëshorti është pronësi e veçantë).

Nëse nuk arrihet marrëveshja në kohën kur pjesa e secilit prej bashkëshortëve i takon pasurisë së përbashkët, ajo duhet të vendoset nga gjykata. Vendimi duhet të bazohet në kontributin e bashkëshortëve, përmes vlerësimit të të gjitha rrethanave dhe jo duke marrë parasysh vetëm të ardhurat personale dhe të hyrat tjera të secilit bashkëshort, por edhe ndihmën e njërit prej bashkëshortëve të ofruar bashkëshortit tjetër, si: kujdesin për fëmijët, udhëheqjen e punëve të shtëpisë, përkujdesjen dhe mirëmbajtjen e pasurisë, si dhe çfarëdo forme tjetër të punës dhe bashkëpunimit lidhur me administrimin, mirëmbajtjen dhe shtimin e pasurisë së përbashkët (neni 54 par.1 i LFK).

Pjesëtimi konkret bëhet duke caktuar se cilat janë sendet që shërbejnë ekskluzivisht për përdorim personal të bashkëshortëve dhe sendet që shërbejnë për kryerjen e zëjës a të profesionit. Me kërkesën e bashkëshortit nga masa pasurore do të veçohen sendet që shërbejnë ekskluzivisht për përdorim personal të bashkëshortit dhe do të dorëzohen atij për përdorim të mëtejshëm.

Pjesa më e madhe e pasurisë së bashkëshortit në një send apo në të drejtën e caktuar, mund të përcaktohet nga gjykata vetëm nëse ai send ose e drejtë ekonomikisht është e pavarur në krahasim me sendet dhe të drejtat tjera në

pasurinë e përbashkët, dhe bashkëshorti për fitimin e atij sendi dhe të drejte ka marrë pjesë me të hyrat nga pasuria e tij e veçantë (neni 55 LFK).

7. PASURIA E PËRBASHKËT E BASHKËSHORTËVE JASHTËMARTESOR

Marrëdhëniet pasurore shfaqen edhe në bashkësi jashtëmartesore dhe pasuria e fituar nga puna e përbashkët e burrit dhe gruas në marrëdhëniet jashtëmartesore konsiderohet pasuri e tyre e përbashkët (neni 58 i LFK).

Sipas kësaj dispozite ligjore, për administrimin, disponimin, pjesëtimin etj., të pasurisë së përbashkët të bashkëshortëve jashtëmartesor aplikohen të njëjtat rregulla ligjore, të cilat aplikohen edhe për pasurinë e bashkëshortëve martesorë.

L I T E R A T U R A

- Ligji mbi familjen i Kosovës nr.2004/32, Janar 2006
- LMMF i Kosovës i dt.28.03.1984,
- E drejta familjare, mr.Gani Oruqi,
- E drejta familjare, Dr.Sc.Hamdi Podvorica
- Kodi i familjes i R. së Shqipërisë
- Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut
- Kushtetuta e Republikës së Kosovës.

